

ЩОДО НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Микулець В. Ю.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука*

Луцишина А. П.

*студентка 3 курсу
юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Основоположні права і свободи людини є непорушними та невідчужуваними.

Стаття 22 Основного Закону проголошує, що права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [3]. З огляду на зміст даної норми стає очевидним, що права людини є природними, тобто такими, що притаманні їй від народження й до смерті. При цьому, всі люди, незалежно від різноманітних ознак (таких як національність, раса, колір шкіри, гендерна приналежність, сексуальна орієнтація, віросповідання, зовнішність тощо) є рівними у своїх правах.

Особи з інвалідністю наділені всіма конституційними правами і володіють тими ж свободами, що й здорові особи. Зокрема, означена категорія осіб нарівні з іншими має право на життя (ст. 27), повагу до гідності (ст. 28), на свободу та особисту недоторканність (ст. 29), недоторканість житла (ст. 30), прайвесі (у томі числі таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, недоторканість особистого і сімейного життя) (ст. ст. 31, 32), свободу пересування, вільний вибір місця проживання (ст. 33), свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), свободу світогляду і віросповідання (ст. 35), свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст. 36), участь в управлінні державними справами (ст. 38), збиратися мирно, без зброї і проводити збори,

мітинги, походи і демонстрації (ст. 39), звернення (індивідуальні, колективні) до органів публічної влади (ст. 40), володіння, користування і розпорядження своєю власністю, а також результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. ст. 41, 54), зайняття підприємницькою діяльністю (ст. 42), працю (ст. 43), страйк (ст. 44), відпочинок (ст. 45), соціальний захист (ст. 46), житло (ст. 47), достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (ст. 48), на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49), безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50), шлюб (ст. 51), освіту (ст. 53), захист своїх прав і свобод (ст. 55), відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями та діями органів публічної влади (ст. 56), професійну правничу допомогу (ст. 59) та інші права, визначені Конституцією України, а також прийнятими на її основі нормативно-правовими актами.

Крім цього, з урахуванням медичного критерію та відповідного до соціального підходу до розуміння інвалідності, особи з інвалідністю, окрім загальних прав, наділені також специфічними, притаманними лише даній групі осіб, правами. При цьому необхідно зазначити, що в переважній більшості спеціальні права осіб з інвалідністю безпосередньо пов'язані із загальними правами та певним чином впливають з них.

З цього приводу досить влучно стверджує О. Паровишник, класифікуючи права осіб з інвалідністю за певними критеріями, а саме: 1) право на працевлаштування осіб з інвалідністю з метою реалізації їх творчих і виробничих здібностей, а також із урахуванням індивідуальних програм реабілітації; 2) право на освіту та професійну підготовку осіб з інвалідністю; 3) право осіб з інвалідністю на забезпечення безперешкодного доступу до соціальної інфраструктури, яке полягає у створенні підприємствами, установами та організаціями умов для безперешкодного доступу цих осіб до об'єктів фізичного оточення; 4) право на позачергове надання житлових приміщень та поліпшення житлових умов в порядку, передбаченому чинним законодавством; 5) право на матеріальну допомогу, що виражається у вигляді грошових виплат (пенсій, допомоги, одноразових виплат тощо); 6) право на безоплатне або пільгове соціально-побутове та медичне забезпечення, до якого відноситься забезпечення медичними препаратами, медичне обслуговування, виробі медичного призначення (зокрема індивідуальні пристрої, протези очей, слухові та голосотворювальні апарати), технічні та інші засоби реабілітації (наприклад, засоби для пересування, протезні виробі, сурдотехнічні засоби) [4, с. 171]. Варто звернути увагу, що авторка розглядає загальні та спеціальні права осіб з інвалідністю у синтезі та взаємній залежності, що говорить про їх неподільність.

Означена неподільність обумовлює формування концептуального бачення категорій «права осіб з інвалідністю» та «свободи осіб з інвалідністю», дефініції яких запропоновано В. Кондратенко у профільному дисертаційному дослідженні, присвяченому адміністративно-правовим засобам забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю. Так, на думку науковця, під правами осіб з інвалідністю необхідно розуміти сукупність природних прав людини закріплених у міжнародних правових актах і конституційних правових можливостей громадян, що визначають вид і міру поведінки індивіда у суспільстві, а також гарантований державою достатній та доступний обсяг суспільних благ і спеціальних соціальних умов для його вільного існування та розвитку з урахуванням характеру стійких порушень функцій організму. Свободи передбачають соціальне самовизначення осіб з інвалідністю, що окреслює допустимі межі впливу державно-владного характеру на варіанти їхньої поведінки [2, с. 10]. Ми підтримуємо позицію автора та поділяємо його погляди на дефінітивну складову вищевказаних понять.

Таким чином, володіючи спеціальними правами, особи з інвалідністю повинні мати спеціальний статус, який би дозволив повною мірою користуватися означеними правами. У межах адміністративного права такий статус трансферується у відповідний адміністративно-правовий статус особи з інвалідністю, який передбачає наявність комплексу суб'єктивних публічних прав і юридичних обов'язків індивіда (у даному контексті – особи з інвалідністю) в сукупності з обсягом, характером його правосуб'єктності та юридичної відповідальності [1, с. 125].

Література:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник; Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Кондратенко В. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод осіб з інвалідністю : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2019. 43 с.
3. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Паровишник О. Адміністративно-правовий статус інваліда. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2014. Вип. 27(2). С. 169–173.